

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNDEN YARARLANMA DÜZEYLERİ İLE BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ BAKIM ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
Investigation of The Relationship Between of Nursing Students' Benefit Levels of Information Technologies and The Perceptions of Individualized Care
Özge İŞERİ¹, Belgin ŞEN ATASAYAR²

ÖZET

Amaç: Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyleri ile bireyselleştirilmiş bakım algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı-ilişki arayıcı nitelikteki çalışma, bir üniversitenin 2019-2020 eğitim öğretim yılında hemşirelik bölümünde öğrenim gören 482 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında "Kişisel Bilgi Formu", "Bilişim Teknolojilerinden Yararlanma Ölçeği" ve "Bireyselleştirilmiş Bakım Skalası A-Hemşire Versiyonu" kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplarda t testi, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve korelasyon testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ değeri kabul edilmiştir. Araştırma için gerekli izinler alınmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %60.6'sı bilişim teknolojileri ile ilgili bilgilerini orta düzeyde görmekte, %95.4'ü bilişim teknolojilerinden yararlanmanın önemli olduğunu ve %86.7'si hemşirelik bakımı için bilişim teknolojilerinden yararlanılması gerektiğini belirtmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda Bilişim Teknolojilerinden Yararlanma Ölçeği puan ortalamaları 56.483 ± 8.127 , Bireyselleştirilmiş Bakım Skalası A-Hemşire Versiyonu puan ortalamaları 70.116 ± 9.408 olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyleri ile bireyselleştirilmiş bakım algıları arasında çok zayıf düzeyde ($r = 0.277$, $p < 0.01$), pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Sonuçlar ve Öneriler: Öğrencilerin bilişim teknolojilerinden yararlanma durumunun orta, bireyselleştirilmiş bakım algılarının ise iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin bilişim teknolojilerini bireyselleştirilmiş bakıma entegre etmeleri için desteklenmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Bilişim teknolojileri; Bireyselleştirilmiş bakım; Bireyselleştirilmiş bakım algısı; Hemşirelik öğrencisi

ABSTRACT

Objective: The aim of the study was to examine the relationship between the nursing students' level of utilizing information technologies and their perceptions of individualized care.

Methods: The descriptive-relationship seeking study was conducted with 482 students studying in the nursing department of a university in the 2019-2020 academic year. "Personal Information Form", "Information Technology Utilization Scale" and "Individualized Care Scale A-Nurse Version" were used in data collection. Descriptive statistics, independent groups t test, Mann Whitney U test, Kruskal Wallis test and correlation test were used to evaluate the data. A value of $p < 0.05$ was accepted as the level of significance. Necessary permissions were obtained for the research.

Results: 60.6% of the students saw their knowledge about information technologies at a medium level, 95.4% stated that it is important to benefit from information technologies and 86.7% stated that information technologies should be used for nursing care. In line with the results obtained from the study, the mean score of the Information Technology Utilization Scale was calculated as 56.483 ± 8.127 , and the mean score of the Individualized Care Scale A-Nurse Version was calculated as 70.116 ± 9.408 . It was determined that there is a very weak ($r = 0.277$, $p < 0.01$), positively significant relationship between students' level of using information technologies and their perception of individualized care.

Conclusion and Suggestions: It was observed that the students' utilization of information technologies was at a medium level and their individualized care perception was at a good level. In line with this result, it is thought that it is important to support students to integrate information technologies into individualized care.

Keywords: Information technologies; Individualized care; Individualized care perception; Nursing student

Makale Geliş / Received: 21.12.2020

Makale Kabul / Accepted: 08.03.2021

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID: 0000-0002-6623-8973

e-posta: ozgepekiniseri@gmail.com

² Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID: 0000-0001-9680-7439

e-posta: belginsenatasayar@outlook.com

Sorumlu Yazar: Belgin ŞEN ATASAYAR

1.GİRİŞ

Bilişim teknolojisi; bilginin toplanıp işlenerek depolanmasında, bir yerden başka bir yere iletilmesinde ve bireylerin kullanımına sunulmasında faydalanan tüm teknolojilerdir (Özmusul, 2011; Tatlı ve ark., 2018). Gelecekteki bireylerin teknoloji aracılığıyla bilgiye ulaşan, sorgulayan ve değerlendirme yapabilen özellikte olması beklenmektedir. Sağlık bakım hizmetlerinde de bilişim teknolojilerinin kullanımı oldukça yaygındır. Günümüzde teknolojiyi etkin kullanabilmek hemşirelikte de aranan önemli bir özelliktir. Çünkü bilişim teknolojilerinden yararlanan hemşireler daha güvenli ve etkin bakım verebilme imkanına erişmektedir (Keser, 2015). Hemşirelerin bilişim teknolojilerinden öncelikli olarak faydalandığı alanlar; bakım planının kaydedilmesi, hasta ve hasta yakınlarının bilgilendirilmesi, uzak mesafelerde bulunan hastaların takip ve kontrolüdür (Jelec ve ark., 2016; Jovanović ve ark., 2020; Özen ve ark., 2017; Rouleau ve ark., 2015). Dolayısıyla hemşirelerin çalışmaya başlamadan önce, lisans düzeyinde bilişim teknolojileriyle tanışması ve bunu hemşirelik bakımında kullanması oldukça önemlidir (Bickford ve ark.,2015). Bu becerinin lisans düzeyinde kazandırılmasının diğer nedenleri arasında bilimsel bilgi miktarının artması, öğrenci profilinin ve beklentilerinin değişmesi de yer almaktadır. Hemşirelik öğrencilerinin milenyum kuşağı olduğu ve Covid 19 nedeniyle uzaktan eğitim teknolojisinin ortaya çıktığı göz önüne alındığında bilişim teknolojilerinin eğitime entegre edilmesinin önemi ön plana çıkmaktadır (Cai ve ark.,2017; Şenyuva, 2019). Çünkü doğru ve etkili teknoloji kullanımı ile genç neslin düşünme becerileri artmakta; bilgiler, düşünceler, duygular geniş kitlelere daha kolay aktarılmaktadır (Şenyuva, 2019). Özellikle öğrenci hemşirelerin bilişim teknolojilerini kullanabilmeleri ve bu becerilerini bireyselleştirilmiş bakıma entegre edebilmeleri bakımının geleceği için de oldukça umut vericidir (Özen ve ark., 2017). Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğinin temel felsefesini ve değerlerini kavrayabilmelerinin yanı sıra, hayatın her alanında etkisi hissedilen bilişim teknolojilerindeki gelişmeleri hemşire hasta arasındaki ilişkiye ve bakıma aktarması gerekmektedir. Literatür incelendiğinde hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin bireyselleştirilmiş bakım algılarını inceleyen (Can & Acaroğlu, 2015; Doğan ve ark., 2019; Güner ve ark., 2020; Karayurt ve ark., 2018) ve bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeylerini değerlendiren (Bilgiç & Aydın, 2015; Jelec ve ark., 2017; Karaahmetoğlu ve ark., 2017; Tatlı ve ark., 2018; Şenyuva, 2019; Warszawski, 2020; Zhong ve ark., 2018) çalışmaların var olmasına rağmen iki değişkeni birlikte inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu kapsamda, hemşirelik öğrencilerinin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyleri ve bireyselleştirilmiş bakım algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesinin özgün olacağı, çalışma sonuçlarının gerekli eğitimler için yol göstereceği varsayılmaktadır. Çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyleri ile bireyselleştirilmiş bakım algıları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Araştırma soruları:

1. Hemşirelik öğrencilerinin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyleri nedir?
2. Hemşirelik öğrencilerinin bireyselleştirilmiş bakım algı düzeyleri nedir?
3. Hemşirelik öğrencilerinin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyleri ile bireyselleştirilmiş bakım algıları arasında bir ilişki var mıdır?

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı araştırma ilkelerine uygun olarak yapılmıştır.

2.2. Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Orta Karadeniz bölgesinde bulunan bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 577 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada örneklem seçimine gidilmeyip, katılmayı kabul eden toplam 482 (%83.53) (birinci sınıf öğrencileri %14.7, ikinci sınıf öğrencileri %34.6, üçüncü sınıf öğrencileri %32.2, dördüncü sınıf öğrencileri %18.5) öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır. Anket formunda eksik yanıt bulunan ya da çalışmaya katılmak istemeyen 95 öğrenci kapsam dışı bırakılmıştır.

2.3. Araştırmanın Değişkenleri

Bağımlı değişken: Çalışma kapsamındaki öğrencilerin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyleri ve bireyselleştirilmiş bakım algıları

Bağımsız değişken: Çalışma kapsamındaki öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri

2.4. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Bilişim Teknolojilerinden Yararlanma Ölçeği ve Bireyselleştirilmiş Bakım Skalası A- Hemşire Versiyonu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu; Literatür ışığında araştırmacılar tarafından oluşturulan form öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla sorulan sekiz, bilişim teknolojilerinden yararlanma ile ilgili özelliklerini belirlemek amacıyla sorulan 13 olmak üzere toplam 21 sorudan oluşmaktadır (Doğan ve ark.,2019; Güner ve ark., 2020; Tatlı ve ark., 2018; Özen ve ark., 2017).

Bilişim Teknolojilerinden Yararlanma Ölçeği: Ölçek Özmuşmul (2011) tarafından geliştirilmiştir ve 18 soru içermektedir (Özmuşmul, 2017) Hiçbir zaman (1) yanıtından her zaman (4) yanıtına uzanan ölçek 4'lü likert tiptedir. Ölçek; bilgi edinme, araştırma- inceleme, iletişim, oyun- eğlence ve kendini ifade etme üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 72, en düşük puan 18'dir. Ölçekten alınan puan arttıkça bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyi artmaktadır. Ölçeğin toplam puanının Cronbach Alfa katsayısı 0.857 iken, bu makalede 0.830 olarak bulunmuştur (Özmuşmul, 2017).

Bireyselleştirilmiş Bakım Skalası A- Hemşire Versiyonu: Suhonen ve ark. tarafından 2005 yılında geliştirilen ölçek hemşirelerin bireyselleştirilmiş bakım hakkında görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Türk hemşirelere uyarlanması Şendir ve ark. (2010) tarafından yapılmıştır (Acaroğlu & Şendir, 2012; Şendir ve ark., 2010). Ancak ölçek öğrenci hemşirelerde de kullanılmaktadır (Doğan ve ark., 2019; Güner ve ark., 2020; Karayurt ve ark., 2018). Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde hemşirelerin bakım uygulamaları sırasında hastaların bireyselliğini destekleme (BBSA-Hemşire), ikinci bölümde ise hemşirelerin, hastaların bakımını bireyselleştirme (BBS Hemşire) algıları değerlendirilmektedir. Bu çalışmada ölçeğin 17 sorudan oluşan birinci bölümü (BBSA-Hemşire) kullanılmıştır. BBSA Hemşire ölçeğinin üç alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar; klinik durum, kişisel yaşam durumu ve bakım üzerinde karar verme kontrolüdür. Beşli likert tipte olan ölçeğin her bir maddesinden alınabilecek madde puan ortalamaları en az 1, en fazla 5'dir (Acaroğlu & Şendir, 2012). Ölçekten alınan puanların yüksek olması hemşirelerin, uyguladıkları hemşirelik bakımında hastaların bireyselliğini destekleme düzeylerinin yüksek olduğunu gösterir. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısının Suhonen ve ark. (2005) çalışmasında 0.88, Şendir ve ark. (2010) çalışmasında 0.91, bu çalışmada ise 0.92 olduğu belirlenmiştir (Acaroğlu & Şendir, 2012; Şendir ve ark., 2010).

2.5.Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere araştırmanın amacı ve uygulaması hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca öğrencilere araştırmaya katılımın gönüllü olduğu ve istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri anlatılmıştır. Anket uygulaması 01.06.2020-30.06.2020 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından Google Form aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Her bir formun doldurulması ortalama 10 dk sürmüştür.

2.6.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma sadece bir üniversitenin Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler ile sınırlıdır. Genellenemez.

2.7.Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Science) 23.0 paket programında değerlendirilmiştir. Veri analizinde tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma), t testi, Mann Whitney U testi, Kruskall Wallis testi ve korelasyon analizi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak p<0.05 değeri kabul edilmiştir.

2.8. Veri Toplama Sürecinde Etik İlkeler

Araştırmaya başlamadan önce kurum izni ve etik kurul onayı alınmıştır (2020/317). Araştırmaya katılan tüm öğrencilerden sözlü ve yazılı onam alınmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo- demografik ve bilişim teknolojilerinden yararlanma özellikleri (n: 482)

Değişkenler	X±SS	Min.- Mak.
Yaş (yıl)	20.790±1.813	17- 39
Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	398	82.6
Erkek	84	17.4
Sınıf		
1.Sınıf	71	14.7
2.Sınıf	167	34.6
3.Sınıf	155	32.2
4.Sınıf	89	18.5
Arkadaş Edinmekte Zorlanma		
Evet	62	12.9
Hayır	420	87.1
Arkadaşlarla Anlaşabilme		
Evet	462	95.9
Hayır	20	4.1
Akıllı Cep Telefonu Edinme Yaşı		
7-12 yaş	24	5.0
13-17 yaş	286	80.1

18-35 yaş	72	14.9
Günlük Ortalama Cep Telefonu Kullanım Süresi		
0-2 saat	22	4.6
2-4 saat	154	32.0
4-6 saat	196	40.7
6 saat ve üzeri	110	22.8
Bir Günde Kaç Kez Cep Telefonunu Kontrol Ettiği		
10'dan az	36	7.5
10-20 kez	147	30.5
20-30 kez	140	29.0
30-40 kez	72	14.9
40'dan fazla	87	18.0
Bilişim Teknolojileri ile İlgili Bilgi Düzeyi		
İyi	162	33.6
Orta	292	60.6
Kötü	28	5.8
Bilişim Teknolojilerinden Yararlanmanın Önemi		
Evet	460	95.4
Hayır	7	1.5
Kararsızım	15	3.1
Bilişim Teknolojilerinden Yararlanmanın Hemşirelik Bakımı İçin Önemli Olduğunu Düşünme		
Evet	418	86.7
Hayır	13	2.7
Kararsızım	51	10.6
Covid 19'da Bilişim Teknolojilerinden Daha Fazla Yararlanma Durumu		
Evet	430	89.2
Hayır	22	4.6
Kararsızım	30	6.2

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalamasının 20.790 ± 1.813 , %82.6'sinin kadın olduğu ve %62.9'u mesleği isteyerek seçtiği belirlenmiştir. Öğrencilerin %87.1'i arkadaş edinmekte zorluk yaşamadığını, %95.9'u arkadaşlarıyla anlaşmakta zorlanmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %99.6'sının akıllı cep telefonu olduğu, %80.1'inin akıllı cep telefonuna 13-17 yaşları arasında sahip olduğu, %38.8'inin akıllı cep telefonunu değiştirme sıklığının 4 yıl ve üzeri olduğu saptanmıştır. Günlük ortalama cep telefonu kullanım süresinin 4-6 saat olduğunu ifade eden öğrencilerin oranı %40.7, gün içinde akıllı cep telefonunu 10-20 kez kontrol ettiğini ifade eden öğrencilerin oranı ise %30.5 olarak bulunmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin %60.6'sı bilişim teknolojilerine yönelik bilgi düzeyinin orta olduğunu, %95.4'ü bilişim teknolojilerinden yararlanmanın önemli olduğunu, %86.7'si bilişimi hemşirelik bakımında kullanmanın önemli olduğunu ifade etmiştir. Covid 19 pandemi süresince öğrencilerin %89.2'sinin bilişim teknolojilerinden daha fazla yararlandığı bulunmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların bilişim teknolojilerinden yararlanma özellikleri ve BTYÖ- BBSA puan ortalamalarının karşılaştırılması (n: 482)

Özellikler	BTYÖ		BBSA	
	X±SS (min.-mak.)	Test ve p	X±SS (min.-mak.)	Test ve p
Yaş (yıl)		$r = -0.007^*$, $p = 0.882$		$r = -0.124^*$, $p = 0.006$
Cinsiyet				
Kadın	56.580±7.785(36-72)	$Z = -0.570^a$	71.228±8.069 (48-80)	$Z = -5.842^a$
Erkek	56.023±9.624(36-72)	$p = 0.087$	64.845±12.940(43-80)	$p = 0.000$
Arkadaş Edinmekte Zorlanma				
Evet	57.290±9.297(36-72)	$Z = -0.837^a$	66.645±11.959(22-80)	$Z = -3.141^a$
Hayır	56.364±7.946(36-72)	$p = 0.081$	70.628±8.873(48-80)	$p = 0.353$
Arkadaşlarla Anlaşılma				
Evet	56.597±7.772(36-72)	$Z = -1.482^a$	70.212±8.915(48-80)	$Z = -1.076^a$
Hayır	53.850±14.102(44-72)	$p = 0.001$	67.900±17.516(48-80)	$p = 0.026$
Günlük Ortalama Cep Telefonu Kullanım Süresi				
0-2 saat	55.409±10.196(22-72)	$KW = 5.599^b$	69.000±13.571(16-80)	$KW = 1.764^b$
2-4 saat	56.480±7.903(20-72)	$p = 0.001$	71.402±9.494(16-80)	$p = 0.153$
4-6 saat	55.173±7.746(18-72)		69.153±9.123(22-80)	
6 saat ve üzeri	59.036±8.158(38-72)		70.254±8.682(48-80)	
Bir Günde Kaç Kez Cep Telefonunu Kontrol Ettiği				
10'dan az	56.361±9.221(22-72)	$KW = 5.539^b$	70.583±12.704(16-80)	$KW = 2.437^b$

10-20 kez	54.483±8.212(18-72)	p=0.000	71.489±8.767(16-80)	p=0.046
20-30 kez	57.042±7.248(36-72)		70.628±8.555 (43-80)	
30-40 kez	55.972±7.600(38-72)		68.263±7.652(48-80)	
40'dan fazla	59.436±8.446(36-72)		68.310±11.058(22-80)	
Bilişim Teknolojileri ile İlgili Bilgi Düzeyi				
İyi	58.271±9.424(20-72)	KW=6.041 ^b	69.629±11.121(16-80)	KW=0.700 ^b
Kötü	55.351±6.913(43-72)	p=0.003	68.892±9.318(48-80)	p=0.497
Orta	55.599±7.275(18-72)		70.503±8.261(22-80)	
Bilişim Teknolojilerinden Yararlanmanın Önemi				
Evet	56.784±7.904(18-72)	KW=10.585 ^b	70.817±8.678(16-80)	KW=32.588 ^b
Hayır	43.714±11.235(20-52)	p=0.000	51.714±17.094(16-62)	p=0.000
Kararsızım	53.200±8.410(36-68)		57.200±9.072(48-68)	
Bilişim Teknolojilerinden Yararlanmanın Hemşirelik Bakımı İçin Önemli Olduğunu Düşünme				
Evet	56.844±8.166(18-72)	KW=3.219 ^b	71.169±8.977(16-80)	KW=23.045 ^b
Hayır	53.307±8.693(44-72)	p=0.041	59.384±7.343(48-71)	p=0.000
Kararsızım	54.333±7.257(36-70)		64.215±9.573(43-80)	
Covid 19'da Bilişim Teknolojilerinden Daha Fazla Yararlanma Durumu				
Evet	56.962±7.974(18-72)	KW=7.180 ^b	70.339±9.305(16-80)	KW=1.131 ^b
Hayır	53.000±9.856(36-69)	p=0.001	68.454±9.912(51-80)	p=0.323
Kararsızım	52.166±7.259(36-72)		68.133±10.441(43-80)	

X±SS: Ortalama± Standart sapma; n: sayı; %: yüzde ^a Mann Whitney U testi; ^bKruskal Wallis U testi

*Korelasyon katsayısı

Tablo 2'de öğrencilerin bazı özellikleri ile BTYÖ ve BBSA puanları karşılaştırması görülmektedir. BTYÖ ile arkadaşlarla anlaşılabilirlik durumu, ortalama günlük cep telefonu kullanım süresi, cep telefonunu gün içerisinde kaç kez kontrol ettiği, bilişim teknolojileri ile ilgili bilgi düzeyi, bilişim teknolojilerinden yararlanmanın önemi, bilişim teknolojilerinden yararlanmanın hemşirelik bakımı için önemli olduğunu düşünme ve Covid 19 pandemi süresince bilişim teknolojilerinden daha fazla yararlanma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). BBSA ile öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, arkadaşlarıyla anlaşılabilirlik durumu, gün içerisinde cep telefonunu kaç kez kontrol ettiği, bilişim teknolojilerinden yararlanmanın önemi, hemşirelik bakımı için bilişim teknolojilerinden yararlanmanın önemli olduğunu düşünme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05).

Tablo 3. Katılımcıların bilişim teknolojilerinden yararlanma özellikleri ve BTYÖ- BBSA puan ortalamaları

	Çalışmanın alt ve üst değerleri	Ortanca	X±SS
BTYÖ	18-72	56.000	56.483±8.127
BBSA	16-80	73.000	70.116±9.408

X±SS: Ortalama± Standart sapma

Araştırmada, öğrencilerin BTYÖ puan ortalamasının 56.483±8.127, BBSA puan ortalamasının 70.116±9.408 olduğu saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin BTYÖ ve BBSA arasındaki ilişki

		BTYÖ	BBSA
BTYÖ	r*	1	0.277
	p	-	0.000
BBSA	r*	0.277	1
	p	0.000	-

* Korelasyon katsayısı

Tablo 4'de öğrencilerin BTYÖ ve BBSA toplam puanları arasındaki ilişki verilmiştir. Öğrencilerin BTYÖ puanları ile BBSA puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı, pozitif yönde ve çok zayıf bir ilişkinin (r=0.277, p<0.01) olduğu saptanmıştır.

4. TARTIŞMA

Bireyselleştirilmiş bakımın hasta bakım sonuçlarını olumlu yönde etkileyen önemli bir değişken olduğu bilinmektedir (Acaroğlu & Şendir, 2012; Gürdoğan ve ark., 2015; Karayurt ve ark., 2018). Bireyselleştirilmiş bakım, hemşirelik uygulamalarının önemli bir parçası olarak sağlık bakım değerini belirleyen evrensel bir kavramdır. Ancak literatür incelendiğinde hemşirelerin bireyselleştirilmiş bakıma yönelik tutumlarını irdeleyen

çalışmalara rastlanmasına rağmen, hemşirelik öğrencilerinin bireyselleştirilmiş bakım algılarını inceleyen sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmüştür (Doğan ve ark., 2019; Güner ve ark., 2020;). BBSA ölçeği hemşire versiyonundan alınabilecek en düşük değerin 17, en yüksek değerin 85 olduğu bilindiğinden bu çalışmada öğrencilerin bireyselleştirilmiş bakım algılarının yüksek olduğu (70.116±9.408) saptanmıştır. Aynı ölçeği kullanan Doğan ve arkadaşlarının 2019 yılında yapmış olduğu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin ölçek madde puan ortalamaları 3.89±0.81 olarak bulunmuştur. (Doğan ve ark., 2019). Aynı zamanda hemşirelerle yapılmış çalışmalardan elde edilen sonuçlarla karşılaştırıldığında öğrencilerin ölçekten aldıkları puanların literatürle uyumlu olduğu görülmüştür (Can & Acaroğlu, 2015; Doğan ve ark., 2019; Güner ve ark., 2020; Karayurt ve ark., 2018). Çalışmamızda öğrencilerin BBSA ölçeği puanları ile yaş ve cinsiyetleri arasında anlamlılık bulunmuştur. Öğrencilerin yaşı ilerledikçe BBSA puanları artmaktadır. Üst sınıflarda okuyan öğrencilerin yaşlarının daha büyük olduğu göz önüne alındığında mesleki bilgi ve becerileri elde etme düzeylerinin bireyselleşmiş bakım algılarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre BBSA puanları daha yüksektir. Bu sonucun nedeni çalışmamızda yer alan kadın öğrencilerin sayıca daha fazla olmasından kaynaklanıyor olabilir. Öğrencilerin bireyselleştirilmiş bakım algıları ile bilişim teknolojilerinden yararlanmanın hemşirelik bakımı için önemli olduğunu düşünme durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bilgiç ve Aydın'ın çalışmasında (2015) hemşirelerin %49.2'sinin orta düzeyde bilgisayar kullandığı ve çoğu hemşirenin bilgisayar kullanımının bakımın kalitesini iyileştirdiği, hasta ile iletişime daha fazla zaman ayırma fırsatı verdiği, bir başka çalışmada ise teknolojik gelişimin mesleği desteklediği belirtilmiştir (Bilgiç & Aydın, 2015; Karaahmetoğlu ve ark., 2017).

Hemşirelerin bilişim teknolojilerinden yararlanması daha güvenli ve etkin bakım verme imkanı sunduğu için önem taşımaktadır (Göriş ve ark., 2014; Jelec, 2016; Keser, 2015; Rouleau ve ark., 2015; Şenyuva, 2019). Hemşirelerin bilişim teknolojilerinden öncelikli olarak faydalandığı alanlar; bakım planının kaydedilmesi, hasta ve hasta yakınlarının bilgilendirilmesi, uzak mesafelerde bulunan hastaların takip ve kontrolüdür (Jelec ve ark., 2016; Jovanović ve ark., 2020; Özen ve ark., 2017; Rouleau ve ark., 2015). Bu sebeple öğrenci hemşirelerin bilişim teknolojilerini kullanabilmeleri ve bireyselleştirilmiş bakıma entegre edebilmeleri hemşirelik bakımının geleceği için oldukça önemlidir (Karaahmetoğlu ve ark., 2017). BTYÖ alınabilecek en düşük değerin 18, en yüksek değerin 72 olduğundan, bu çalışmada yer alan öğrencilerin bilişim teknolojilerinden orta düzeyde (56.483±8.127) yararlandığı saptanmıştır. Aynı ölçeği kullanan Tatlı ve arkadaşlarının 2018 yılında yaptığı çalışmada da benzer sonuçlara (55.6±9.1) rastlanmıştır (Tatlı ve ark., 2018). Özen, Yazıcıoğlu ve Çınar'ın (2017) çalışmasında ise öğrencilerin sağlık bakımında teknoloji kullanımlarının yüksek düzeyde olduğu (Sağlık Bakımında Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 10.73±9.98, Min.=-40, Maks.=+40) belirlenmiştir (Özen ve ark., 2017). Çalışmaya katılan öğrencilerin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeylerinin yaş ve cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur. Cai ve ark., (2017) yaptıkları meta-analiz çalışmasında da cinsiyete göre öğrencilerin teknolojiye ulaşma ve kullanma düzeyleri konusunda sayıca çok çalışma yapıldığını ve farklı sonuçlar alındığını ortaya koymuşlardır (Cai ve ark., 2017). Teknoloji kullanımının hayatın her alanında artmasıyla, bilişim teknolojilerinden yararlanma konusunda cinsiyetler arası farklılık azaldığı söylenebilir. Türel çalışmasında (2013) öğrencilerin bilişim teknolojilerinden yararlanmasında yaşa göre bir farklılık olmasa da teknoloji kullanımda sınıf düzeyinin daha belirleyici olduğu ve üst sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin alt sınıflara göre bilişim teknolojilerinden daha fazla yararlandıkları ortaya konulmuştur (Türel, 2013). Çalışmamızda yer alan öğrencilerin de sınıf düzeyi arttıkça bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun, öğrencilerde sağlık ve teknoloji okuryazarlığının artması nedeniyle olduğu düşünülmüştür (Yıldırım & Keser, 2015).

Çalışmamızda bilişim teknolojilerinden yararlanmanın hemşirelik bakımı için önemli olduğunu düşünen öğrencilerin oranı oldukça yüksektir (%86.7). Bununla birlikte, öğrencilerin BTYÖ puan ortalamaları ile bilişim teknolojilerinden yararlanmanın hemşirelik bakımı için önemli olduğunu düşünme durumu arasında da anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yapılan diğer çalışmalarda da bakımda teknolojiden yararlanmanın önemli olduğunu düşünen hemşire (Bilgiç & Aydın, 2015; Softa ve ark., 2014) ve hemşirelik öğrencilerinin (Uysal ve ark., 2017) oranının yüksek olduğu görülmektedir. Çağımızın bilgisayar çağı olduğu ve bilgisayarların yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline geldiği göz önüne alındığında bu sonuçların araştırmadan elde edilen sonuç ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Öğrencilerin %33.6'sı bilişim teknolojileriyle ilgili bilgi düzeyinin iyi, %60.6'sı ise orta düzeyde olduğu belirtmiştir. Aynı zamanda bilişim teknolojileriyle ilgili bilgi düzeyinin orta olduğunu belirten öğrencilerin BTYÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bilgiç ve Aydın çalışmasında (2015) hemşirelerin %83.4'ü orta düzeyde bilgisayar bildiğini belirtmiştir (Bilgiç & Aydın, 2015). Karaahmetoğlu ve arkadaşlarının 2017 yılında yaptığı çalışmada ise hemşirelerin bilgisayar kullanma düzeylerini kötü (%28.9) ve orta (%48.9) olarak değerlendirdiği bulunmuştur (Karaahmetoğlu ve ark., 2017). Aynı çalışmada hemşirelerin %73.3'ü bilişim teknolojilerini kullanmaya karşı yetenekleri olduğunu belirtirken, %78.3'ü bilgisayarla ilgili sorunları uğraşarak çözebileceğini ifade etmektedir (Karaahmetoğlu ve ark., 2017). Covid 19 pandemi sürecinde bilişim teknolojilerinden yararlanma oranının arttığını belirten öğrencilerin (%89.2), BTYÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunun nedeninin, pandemi sürecinde gerçekleşen karantina uygulamasından dolayı sosyalleşme imkanlarının azalması olduğu düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin neredeyse tamamı (%95.9) arkadaşlarıyla anlaşabildiğini belirtmiştir. Bu öğrencilerin bireyselleştirilmiş bakım algıları ve bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Günümüzde akıllı cep telefonu yoluyla iletişim kurmanın özellikle gençler arasında yaygın olduğu göz önüne alındığında bunun beklenen bir sonuç olduğu düşünülmektedir. Günümüzde web tabanlı iletişim ortamlarının ve sanal oyunların artması nedeniyle öğrenciler internette daha fazla zaman geçirmektedir (Tatlı ve ark., 2018; Valdez ve ark., 2020). Çalışmamızda akıllı cep telefonunu günlük ortalama dört-altı saat arasında kullanan öğrencilerin oranı %40.7, altı saat ve üzeri kullanan öğrencilerin oranı ise %22.8 olarak bulunmuştur. Karaahmetoğlu ve ark., (2017) çalışmasında ise hemşirelerin çoğunun günde 1-3 saat bilgisayar kullandığı saptanmıştır (Karaahmetoğlu ve ark., 2017). Çalışmamızda öğrencilerin akıllı cep telefonu kullanım oranları ile BTYÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin bir günde cep telefonunu kontrol etme sayıları arttıkça BBSA ve BTYÖ puan ortalamaları artmaktadır. Bu sonucun günlük ortalama cep telefonu kullanım süresi ile uyumlu olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin bilişim teknolojilerinden yararlanma durumunun orta düzeyde, bireyselleştirilmiş bakım algılarının ise iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Öğrencilerin üniversite eğitimi boyunca bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeylerinin saptanması, becerilerinin artırılması ve bu becerilerin bakımda kullanılması amaçlanmalıdır. Bu nedenle öğrencilerin, teknolojiyi bireyselleştirilmiş bakıma katkı sağlamaya yönelik kullanımları konusunda destek ve rehber olunmalıdır. Hemşirelik bölümü müfredatına bu alanları destekleyen seçmeli derslerin konulmasının önemli olduğu düşünülmekte ve önerilmektedir.

TEŞEKKÜR VE AÇIKLAMALAR

Araştırmamıza katılarak katkı sağlayan tüm öğrencilere teşekkür ederiz.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Çalışma hazırlanırken; veri toplanması, sonuçların yorumlanması ve makalenin yazılması aşamalarında yazarların herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

YAZAR KATKISI

Çalışma konsepti/Tasarımı: Özge İşeri, Veri toplama: Özge İşeri ve Belgin Şen Atasayar, Veri analizi ve yorumlama: Özge İşeri ve Belgin Şen Atasayar, Yazı taslağı: Özge İşeri ve Belgin Şen Atasayar, Makalenin son halinin onaylanması: Özge İşeri ve Belgin Şen Atasayar, Denetleme/Danışmanlık: Özge İşeri.

KAYNAKLAR

- Acaroğlu, R., Şendir, M. (2012). Bireyselleştirilmiş Bakımı Değerlendirme Skalaları. İ.Ü.F.N. Hemşirelik Dergisi, 20 (1), 1304-4869.
- Bickford, C. J., Marion, L. & Gazaway, S. (2015). Nursing: Scope and Standards of Practice. American Nurses Association, 3, 1-97.
- Bilgiç, Ş., Aydın, Ö. G. (2015). Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Bilişim Teknolojilerine İlişkin Görüşleri. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik E-Dergisi, (3) 3, 10-18.
- Cai, Z., Fan, X. & Du, J. (2017). Gender And Attitudes Toward Technology Use: A Meta-Analysis. Computers & Education, 105, 1-13.
- Can, Ş., Acaroğlu, R. (2015). Hemşirelerin Mesleki Değerlerinin Bireyselleştirilmiş Bakım Algıları ile İlişkisi. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 23 (1), 32-40.
- Doğan, P., Tarhan, M. & Kürklü, A. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Bireyselleştirilmiş Bakım Algıları ile Ahlaki Duyarlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 16 (2), 119-124.
- Göriş, S., Bilgi, N. & Bayındır, S. D. (2014). Hemşirelik Eğitiminde Simülasyon Kullanımı. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 4(2), 25-29.
- Güner, S., Ovayolu, Ö. & Ovayolu, N. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Bireyselleştirilmiş Bakıma Yönelik Durumlarının İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 13 (2), 74-81.
- Gürdoğan, E., Fındık, U. & Arslan, B. (2015). Patients' Perception Of Individualized Care And Satisfaction With Nursing Care Levels In Turkey. International Journal of Caring Science, 8 (2), 369-375.

- Jelee, K., Sukalic, S. & Friganovic, A. (2016). Nursing and Implementation of Modern Technology. *Signa Vitae*, 12(1), 23-27.
- Jovanović, M. C., Ivanović, S., Trgovčević, S., Kilibarda, T., Stanković, M. & Milutinović, M. (2020). The application of information technologies in the process of nursing care. *Acta Medica Medianae*, 59 (1), 164-169.
- Karaahmetoğlu, G. U., Softa, H. K. & Demirarslan, E. (2017). Hemşirelerin Bilgisayar Kullanımı. *Sağlık Akademisi Kastamonu*, 2 (1), 24-39.
- Karayurt, Ö., Ursavaş, F. & İşeri, Ö. (2018). Hemşirelerin Bireyselleştirilmiş Bakım Verme Durumlarının ve Görüşlerinin İncelenmesi. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 163-169.
- Keser, İ. (2015). The use of nursing information systems in nursing care. *The Journal of MacroTrends in Health and Medicine*, 4 (1), 86-91
- Özen, N., Yazıcıoğlu, İ. & Çınar, F. İ. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Sağlık Bakımında Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutumları ile Klinik Karar Verme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 4 (2), 112-118.
- Özmuşmul, M. (2011). Bilişim Teknolojilerinden Yararlanma Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 4 (1), 1-17.
- Rouleau, G., Gagnon, M. P. & Côté, J. (2015). Impacts Of Information And Communication Technologies On Nursing Care: An Overview Of Systematic Reviews (Protocol). *Systematic Reviews*, 4 (1), 75.
- Softa, H. K., Akduran, F. & Akyazı, E. (2014). Hemşirelerin Bilgisayar Kullanımlarına Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3 (3), 845-858.
- Şendir, M., Acaroğlu, R., Kanan, N., Shonen, R. & Katajisto, J. (2010). Bireyselleştirilmiş Bakım Ölçeği-Hemşire Versiyonu'nun Türkçe Geçerlik ve Güvenirliliği. *1.Temel Hemşirelik Bakımı Kongresi Kitabı. Ege Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü, İzmir*, 129.
- Şenyuva, E. (2019). Teknolojik Gelişmelerin Hemşirelik Eğitimine Yansımaları. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 27 (1), 79-90.
- Tatlı, Z., Aydın, A., Şimşek, P., Özdemir, M., Gölbaşı, S., Karacan, S., Gürsoy, A. & Gündüz, A. (2018). Hemşirelerin ve Hemşirelik Öğrencilerinin Bilişim Teknolojilerini Kullanma Durumları. *Ordu University Journal of Nursing Studies*, 1 (1), 18-27.
- Türel, V. (2013). The Use of Educational Technology at Tertiary Level. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (2), 482-496.
- Uysal, H., Yıldız, M., Dinçer, M. & Eybek, Z. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgisayar ve Bilişim Teknolojileri Hakkındaki Farkındalıklarının Değerlendirilmesi. *Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 23 (3), 153-162.
- Valdez, G. G. F. D., Cayaban, R., Fayyad, S., Korkmaz, M., Obeid, S., Sanchez, A. and all. (2020). The Utilization of Social Networking Sites, Their Perceived Benefits and Their Potential for Improving the Study Habits of Nursing Students in Five Countries. *BMC Health Services Research*, 19 (52), 2-8.
- Warshawski, S. (2020). Israeli Nursing Students' Acceptance of Information and Communication Technologies in Clinical Placements. *Journal of Professional Nursing*, 10, 1-8.
- Yıldırım, F., Keser, A. (2015). Sağlık okuryazarlığı. *Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi*, 3, 30-40.
- Zhong, Z., Hu, D., Zheng, F., Ding, S. & Luo, A. (2018). Relationship Between Information-Seeking Behavior and Innovative Behavior in Chinese Nursing Student, 63, 1-5.